

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Рада Бориславова Славинска
АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев”

Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство; докторска програма „Музикознание и музикално изкуство”.

Автор: Владимир Симеонов Величков

Тема: Изкуството на кавала – традиция и съвременност

Научен ръководител: доц. д-р Веселин Койчев

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р 33 - 1071 от 24.03.2021 год. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Изкуството на кавала – традиция и съвременност” с автор Владимир Симеонов Величков, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство. Автор на дисертационния труд е Владимир Симеонов Величков – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Музика“, ПУ „Паисий Хилендарски“.

Докторантът Владимир Симеонов Величков е представил комплект от документи (на хартиен и на магнитен носител), свързани с процедурата по защита на дисертационния труд съгласно изискванията на Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Представените документи са следните:

- молба по образец до ректора за откриване на процедура;
- автобиография по европейски формат;
- протокол от РКС за готовността на кандидата за предварително обсъждане;
- автореферат;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;
- списък на публикациите;
- дисертационен труд;
- копия на публикациите по темата на дисертационния труд.

Докторантът е приложил 3 публикации, свързани с темата на разглеждания дисертационен труд. Нямам забележки към представените документи и материали.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Владимир Величков е роден на 05. 02. 1970 г. в Плевен. Започва да свири на кавал едва 6-годишен. През 1983 г. е приет в Музикалното училище „Панайот Пипков“ в Плевен в класа по кавал на Валентин Недялков. На националните творчески срещи на

народни изпълнители през 1986-1988 г е носител на първи награди за изпълнител на кавал. Концертира солово и с оркестъра на музикалното училище в България, Полша, Гърция и СССР. След отбиване на военната си служба за кратко работи в ансамбъл „Дунав“ – Видин. През 1996 г. завършва Музикалната академия в Пловдив със специалност „Ръководство на народни състави“. През студентските си години е удостоен със специалната награда за изпълнител на прегледа „Нова българска музика“.

В периода 1995-1996 г. е постоянен музикант в представителния оркестър на радио „Веселина“, като паралелно има ежемесечни изяви по БНТ. След издържан конкурс през 1996 г. става преподавател по кавал и камерни ансамбли в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство в Пловдив, където преподава в продължение на 15 години. Автор е на сборника „Пиеси за кавал и пиано“, а няколко лично негови композиции влизат в държавния изпит за бакалаври и магистри.

Понастоящем вече повече от две десетилетия е част от известния оркестър за фолклорна музика „Канарите“. Паралелно с това от 2010 г. работи с ансамбъл „Българе“, снима се във филми, записва музика за филми, ТВ реклами, спектакли, шоута и др. Свирил е със световно известни изпълнители като Стенли Джордан, Мат Купър, Прайм Джошуа, Раул Сентупла, Антони Дончев, Стоян Янкулов, Иво Папазов, Петър Ралчев, Теодоси Спасов и др. От 2014 г. е преподавател по кавал в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, като реализира записи и репортажи със свои студенти в национален ефир. Основател е на успешната студентска формация „Жарава“ към университета, с която печели множество престижни награди.

3. Актуалност на тематиката

По отношение на кавалджийското изпълнителско изкуство името на Владимир Величков се нарежда сред имената на най-големите, на онези, които оставят ярка дияра и принуждават следващите ги да се съобразяват с тях, с техните открития, похвати, нововъдения. По тази причина дисертационният му труд е особено ценен, защото Величков разкрива публично редица строго пазени свои инструментални „тайни“, събираната, изстрадана, проверена експертиза и експертност. Впечатляваща е библиографската справка на труда, включваща близо 80 строго профилирани заглавия, повечето от които са и цитирани на страниците на разработката. Това показва дълбоко компетентно и сериозно, теоретично подплатено отношение към проблематиката – не просто систематизиране на нови техники на базата на личен опит и експериментиране, а пречупване на чуждия опит през личния, проверен в звукозаписната, концертната и педагогическа практика. Дисертационният труд представлява първото българско научно проучване, което разглежда подробно практически приложни способности, свързани със съвременните технически прийоми при свирене на кавал. Докторантът разработва и предлага методи за обучение на актуалните кавалджийски похвати, за тяхното овладяване и практическо прилагане в музикалния изпълнителски свят.

Актуалността на разработката се допълва и от факта, че настоящият дисертационен труд разглежда и приложно-педагогически аспекти на соловата и ансамблова инструментална интерпретация. Проучването върху съвременните кавалджийски практики в България ще допринесе до: разкриване на нови аспекти от актуалната инструментална практика, динамика в обучението по кавал, както и

разработване на адекватни педагогически и преподавателски прийоми. Резултатите от разработването на дисертационния труд върху съвременните кавалджийски практики на дисертанта допълват и поставят на ново ниво познанията върху кавалджийското изкуство в България.

4. Познаване на проблема

В рамките на периода на обучение докторантът е извършил впечатляваща по обем работа. Той е синтезирал и осмислил съвременната проблематика в кавалджийското изпълнителско изкуство на базата на сериозни теоретични познания и огромен емпиричен опит. Предложеният материал е базиран на съвременни методи и похвати, като същевременно се подчертава връзката с традицията и знаковите фигури от близкото минало. Величков познава много добре аспектите на темата, залегнали в дисертационния труд. Акцентира се върху всички основни гледни точки на кавалджийската изпълнителска проблематика. Имайки предвид изключително малкия брой теоретични публикации, близки до разработваната тема, в дисертацията са използвани възможно голям брой тясно специализирани, но кореспондиращи пряко и косвено литературни източници (78), носещи богата информация. Докторантът умело е използвал натрупаните емпирични и теоретични знания по проблема, като ги е приложил успешно в разработването на различните раздели и при интерпретиране на научните постановки. Той демонстрира свободно боравене със специфичната терминология. В хода на работата проличава изключително добрата му практическа подготовка и професионален подход към изследваната тематика.

5. Методика на изследването

Дисертационният труд обхваща съвременните кавалджийски техники и прийоми, както и актуални звукозаписни и озвучителни технически средства. Разработването на темата е проведено по съвременна и адекватна, добре разработена методика, правилно приложена и позволяваща постигане на поставената цел и решаването на задачите. При синтезирането и представянето на резултатите са включени адекватни теоретико-аналитични и практико-приложни подходи. Използвани са подходящи илюстративни материали и изясняващи конкретните практически казуси графични схеми.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Предоставената ми за рецензиране дисертация на Владимир Величков е в обем от 162 страници (близки до БДС). В разработката са включени 33 графични онагледявания във вид на нотни примери, 76 броя снимков материал, 4 схематични графични изображения, 9 апликатурни (грифови) схеми за звукоизвличане на определени тонове и комбинации, както и 40 подбрани аудио-илюстрации с препратка към приложенията. Състои се от увод, 3 глави, заключение, приноси на дисертационния труд, публикации, свързани с дисертацията (3 на брой), библиография и приложения. Библиографията обхваща 78 източници с тясно специализирана насоченост. Съдържанието и структурата на дисертацията напълно отговарят на установените норми и съдържат всички изисквани раздели. Целта и задачите на изследването са

формулирани точно и ясно. Методите са актуални и кореспондират с естеството на данните от многобройните изпълнителски експерименти и поставените задачи. Добро впечатление прави уместното използване на графични схеми за осветляване на грифова апликатура при изпълнение на рядко срещаните в монофоничното духово-инструментално изпълнителство двойни тонове и акорди, както и предложенията за някои нови начини на обозначение на комбинирани кавалджийски похвати. В хода на разработката успешно са анализирани и систематизирани голям брой изпълнителски прийоми, подходящо илюстрирани с нотни примери. Те са интерпретирани правилно и показват добри аналитични умения на докторанта. Изводите от научната разработка са ясни и правилно формулирани. Езикът и стилът на дисертационния труд са четивни, неусложнени от прекалено насищане със строго специализирана терминология. Като обобщение можем да се каже, че изложените в дисертацията анализи и изводи представят ценна и оригинална разработка. Предложените концепции са важен принос в изследването на кавалджийската проблематика на национално и международно ниво, а също така и основа за въвеждане на специфични и неразглеждани теоретично до този момент кавалджийски прийоми в педагогическата и учебна литература.

7. Критични бележки към дисертационния труд

Моите препоръки са малко, защото: трудът е в необходимия обем за дисертация; спазени са изискванията на Правилника за прилагане на ЗВО; технически е оформен добре; има достатъчно визуален и звуков илюстративен материал, доказващ твърденията; библиографската справка включва сериозен брой заглавия пряко свързани с темата; приносните моменти са формулирани много точно; самото изследване е с нестандартен фокус към абсолютното настояще, което е смело и рядко срещано в научни разработки; заявените в уводните страници задачи са изпълнени и хипотезата е доказана. Така че основните, важните неща са налице.

Като препоръка: при изготвянето на снимковия илюстративен материал фигурите е добре да са стандартизирани като големина, цветово и визуално. Това ще допринесе за по-доброто сетивно възприемане на разработката. За улеснение и осъзнаване от страна на читателите е добре при илюстрирането – било то със снимков, нотографски или схематичен материал – да има изписани препратки от типа „виж фигура №”, „виж нотен пример №”, а не да е по подразбиране. Тези препратки ще подпомогнат читателя в осмислянето на последващите анализи.

8. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Тъй като тясно специализираната научна и педагогическа литература за кавал все още е в твърде малък обем, настоящата дисертация попълва познанията за някои изобщо неразглеждани до този момент аспекти от кавалджийското изпълнителство. И то актуални в сегашния момент, не във вчерашния. Това прави разработката изключително ценна. Величков обосновава своите твърдения на базата на дългогодишен изпълнителски опит и хиляди експерименти в практиката си. Експерименти, чрез които не само постига различни резултати, но и които съумява да покаже в приложените аудио записи и да обясни теоретично.

„Искусството на кавала, традиция и съвременност” не разглежда стилова специфика с фолклористичен фокус, а чисто изпълнителска проблематика. Наблюдаваме систематизиране на различните кавалджийски техники – от традиционните до съвременните, обобщение на възможните за изпълнение на кавал щрихи, професионално разглеждане на звукозаписната проблематика, предлагане на нови символни означения за различните похвати като вибрато в аларгандо и в ачелерандо, видове знаци за атака и др. – все проблеми, неразглеждани досега.

Приносите са разгледани в три направления – оригинални, потвърдителни и такива с научно приложен характер. За важни приноси от това изследване може да се определят: представената и систематизирана цялостната хроматична грифова таблица на диапазона на кавала от до¹ до сол⁴; изградената концепция на теоретичните и практически основи за правилното дишане и постановка на амбушюра при свирещите на кавал, както и систематизирането на основните техники на дишане при кавала; заимстването на техниката на „опората” и обяснението за новия ефект „гайда“ и за свиренето в тиха динамика в регистър „кларинет”. От изключителна важност са теоретичните постановки, представени за първи път в научната литература, като: предложените обозначения за новите техники при различните видове вибрато и трилер; ясното и детайлно обяснение на елементите и моделите за извличане на двойни тонове при кавала; регистрацията и теоретичното осмисляне на новите техники на свирене – „ефект на озвучен въздушен стълб” и „свирене чрез пръсти без намесата на дихателния апарат и амбушюра”.

9. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът представя 3 публикации по темата на дисертацията. Трудовете са авторски и са представени и отпечатани в реферирани списания. Представени са някои от цялостно изяснените в дисертационния труд теоретични постановки, касаещи съвременното кавалджийско изкуство.

10. Лично участие на докторанта

На базата на предоставената ми документация, научни публикации, дисертационен труд и автореферат, считам, че изследванията по настоящата разработка, представена ми за рецензия, са изцяло дело на докторанта и с пълна категоричност можем да приемем, че дисертационният труд на Владимир Величков е лично негово дело.

11. Автореферат

Представеният автореферат е от 39 страници. В синтезиран, но изчерпателен вид са представени отделните глави на дисертационния труд. За илюстрация са включени някои от грифовите апликатурни схеми, които допълват текста. Авторефератът точно и ясно представя цялостната научна разработка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Познавам Владимир Величков от почти три десетилетия. Наблюдавала съм както неговото студентско развитие, така и израстването му като един от най-изявените

кавалджии на България. Изградила съм си мнение за него като изключителен инструменталист-изпълнител, прекрасен педагог и организатор, съвестен изследовател и анализатор. Той е добре познат и приет от фолклорно-изпълнителската, филмовата, джазовата и педагогическата общност, както у нас, така и в чужбина.

В рамките на своето обучение докторантът е извършил сериозна по обем изследователска и научна дейност. Синтезиран е голямо количество материал, базиран на съвременни изпълнителски методи, събирани в продължение на тридесетилетен изпълнителски опит и стотици експерименти. Получил е ценни оригинални резултати, на база на които прави редица приноси с меродавен характер. Дисертационният труд показва, че докторантът Владимир Симеонов Величков притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Музикално изкуство“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. В представеният труд са налице научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за научната разработка, представена в дисертационния труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Владимир Величков в област на висше образование: 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

Поздравявам Владимир Величков за сериозната научна разработка. Поздравявам и неговия научен ръководител за успешното насочване и постигането на чудесния краен резултат.

Пловдив, 18.04.2021

Изготвил: (Рада Славинска)

.....